Taittirīya-Āraṇyaka

Edited by Subramania Sarma, Chennai

Proofread Version of November 2005

Chapter 8

[[8-0-0]]

स॒ह ना॑ववतु।

स॒ह नौ᳚ भुनक्तु।

स॒ह वी॒र्यं᳚ करवावहै।

ते॒ज॒स्वि ना॒वधी॑तमस्तु॒ मा वि॑द्विषा॒वहै᳚।

ॐ शान्ति॒ः शान्ति॒ः शान्ति॑ः॥

[[8-1-1]]

ब्र॒ह्म॒विदा᳚प्नोति॒ पर᳚म्।

तदे॒षाऽभ्यु॑क्ता।

स॒त्यं ज्ञा॒नम॑न॒न्तं ब्रह्म॑।

यो वेद॒ निहि॑तं॒ गुहा॒यां प॒र॒मे व्यो॑मन्न्।

सो᳚ऽश्नुते स॒र्वा॒न्कामा᳚न्थ्स॒ह।

ब्रह्म॑णा वि॒प॒श्चितेति॑।

तस्मा॒द्वा ए॒तस्मा॑दा॒त्मन॑ आका॒शस्संभू॑तः।

आ॒का॒शाद्वा॒युः।

वा॒योर॒ग्निः।

अ॒ग्नेरापः॑।

अ॒द्भ्यः पृ॑थि॒वी।

पृ॒थि॒व्या ओष॑धयः।

ओष॑धी॒भ्योऽन्न᳚म्।

अन्ना॒त्पुरु॑षः।

स वा ए॒ष पुरु॑षोऽन्न॑रस॒मयः।

तस्येद॑मे॒व शिरः।
अयं दक्षि॑णः प॒क्षः।
अयमुत्त॑रः प॒क्षः।
अयमात्मा᳚।
इदं पुच्छं᳚ प्रति॒ष्ठा।
तदप्येष श्लोको᳚ भ॒वति॥ १॥ ॥ १॥

[[8-2-1]]
अन्ना॒द्वै प्र॒जाः प्र॒जाय॑न्ते।
याः काश्च॑ पृथि॒वीꣳ श्रि॒ताः।
अथो॒ अन्ने॑ने॒व जीवन्ति।
अथै॑न॒दपि॑ यन्त्यन्त॒तः।
अन्न॒ꣳ॒ हि भू॒ताना॒ं ज्येष्ठ᳚म्।
तस्मा᳚थ्सर्वौ॒षधमु॑च्यते।
सर्वं॒ वै तेऽन्न॑माप्नुवन्ति।
येऽन्नं॒ ब्रह्मो॒पास॑ते।
अन्न॒ꣳ॒ हि भू॒ताना॒ं ज्येष्ठ᳚म्।
तस्मा᳚थ्सर्वौ॒षधमु॑च्यते।
अन्ना᳚द्भू॒ताति॒ जाय॑न्ते।
जा॒तान्यन्ने॑न॒ वर्ध॑न्ते।
अद्यतेऽत्ति च॑ भूता॒नि।
तस्मादन्नं तदुच्य॑त इ॒ति।
तस्माद्वा एतस्मादन्न॑रस॒मयात्।
अन्योऽन्तर आत्मा᳚ प्राण॒मयः।
तेनै॑ष पू॒र्णः।
स वा एष पुरुषवि॑ध ए॒व।
तस्य पुरु॑षवि॒धताम्।
अन्वयं॑ पुरु॒षविधः।
तस्य प्राण॑ ए॒व शिरः।
व्यानो दक्षि॑णः प॒क्षः।

अपान उत्त॑रः प॒क्षः।
आका॑श आ॒त्मा।
पृथिवी पुच्छ॒ं प्रति॒ष्ठा।
तदप्येष श्लोको भ॒वति॥ २॥ ॥ २॥

[[8-3-1]]
प्रा॒णं दे॒वा अनुप्राण॑न्ति।
म॒नु॒ष्या॑ः प॒शव॑श्च॒ ये।
प्रा॒णो हि भू॒ताना॒मायु॑ः।
तस्मा॑थ्सर्वायुषमु॑च्यते।
सर्व॑मे॒व त॒ आयु॑र्यन्ति।
ये प्रा॒णं ब्रह्मो॒पास॑ते।
प्राणो हि भूता॑नामा॒युः।
तस्माथ्सर्वायुषमुच्य॑त इ॒ति।
तस्यैष एव शारी॑र आ॒त्मा।
य॑ः पूर्व॒स्य।
तस्माद्वा एतस्मा॑त्प्रा॒णमयात्।
अन्योऽन्तर आत्मा॑ मनो॒मयः।
तेनै॑ष पू॒र्णः।
स वा एष पुरुषवि॑ध ए॒व।
तस्य पु॑रुषवि॒धताम्।
अन्वयं॑ पुरु॒षविधः।
तस्य यजु॑रे॒व शिरः।
ऋग्दक्षि॑णः प॒क्षः।
सामोत्त॑रः प॒क्षः।
आदे॑श आ॒त्मा।
अथर्वाङ्गिरसः पुच्छ॒ं प्रति॒ष्ठा।
तदप्येष श्लोको भ॒वति॥ ३॥ ॥ ३॥

[[8-4-1]]

यतो॒ वाचो॒ निव॑र्तन्ते।
अप्रा᳚प्य॒ मन॑सा स॒ह।
आनन्दं ब्रह्म॑णो वि॒द्वान्।
न बिभेति कदा॑चने॒ति।
तस्यैष एव शारी॑र आ॒त्मा।
यः॑ पूर्व॒स्य।
तस्माद्वा एतस्मा᳚न्मनो॒मयात्।
अन्योऽन्तर आत्मा वि॑ज्ञान॒मयः।
तेनै॑ष पू॒र्णः।
स वा एष पुरुषवि॑ध ए॒व।
तस्य पुरु॑षवि॒धताम्।
अन्वयं॑ पुरुष॒विधः।
तस्य श्र॑द्धैव॒ शिरः।
ऋतं दक्षि॑णः प॒क्षः।
सत्यमुत्त॑रः प॒क्षः।
योग॑ आ॒त्मा।
महः पुच्छं॑ प्रति॒ष्ठा।
तदप्येष श्लोको॑ भ॒वति॥ ४॥ ॥ ४॥

[[8-5-1]]
वि॒ज्ञानं॑ य॒ज्ञं त॑नुते।
कर्मा॑णि तनु॒तेऽपि॑ च।
वि॒ज्ञानं॑ दे॒वास्सर्वे᳚।
ब्रह्म॒ ज्येष्ठ॒मुपा॑सते।
वि॒ज्ञानं॒ ब्रह्म॒ चेद्वेद॑।
तस्मा॒च्चेन्न प्र॒माद्य॑ति।
शरीरे॑ पाप्म॑नो हि॒त्वा।
सर्वान्कामान्थ्समश्नु॑त इ॒ति।
तस्यैष एव शारी॑र आ॒त्मा।
यः॑ पूर्व॒स्य।

तस्माद्वा एतस्माद्विज्ञानमयात्।
अन्योऽन्तर आत्माऽऽनन्दमयः।
तेनैष पूर्णः।
स वा एष पुरुषविध एव।
तस्य पुरुषविधताम्।
अन्वयं पुरुषविधः।
तस्य प्रियमेव शिरः।
मोदो दक्षिणः पक्षः।
प्रमोद उत्तरः पक्षः।
आनन्द आत्मा।
ब्रह्म पुच्छं प्रतिष्ठा।
तदप्येष श्लोको भवति॥ ५॥ ॥ ५॥

[[8-6-1]]
असन्नेव स भवति।
असद्ब्रह्मेति वेद चेत्।
अस्ति ब्रह्मेति चेद्वेद।
सन्तमेनं ततो विदुरिति।
तस्यैष एव शारीर आत्मा।
यः पूर्वस्य।
अथातोऽनुप्रश्नाः।
उताविद्वानमुं लोकं प्रेत्य।
कश्चन गच्छती ३।
आहो विद्वानमुं लोकं प्रेत्य।
कश्चित्समश्नुता ३ उ।
सोऽकामयत।
बहु स्यां प्रजायेयेति।
स तपोऽतप्यत।
स तपस्तप्त्वा।
इदꣳ सर्वमसृजत।

यदिदं किंच।
तथ्सृष्ट्वा।
तदेवानुप्राविशत्।
तदनुप्रविश्य।
सच्च त्यच्चाभवत्।
निरुक्तं चानिरुक्तं च।
निलयनं चानिलयनं च।
विज्ञानं चाविज्ञानं च।
सत्यं चानृतं च सत्यमभवत्।
यदिदं किंच।
तत्सत्यमित्याचक्षते।
तदप्येष श्लोको भवति॥ ६॥ ॥ ६॥

[[8-7-1]]
असद्वा इदमग्र आसीत्।
ततो वै सदजायत।
तदात्मानꣳ स्वयमकुरुत।
तस्मात्तथ्सुकृतमुच्यत इति।
यद्वै तथ्सुकृतम्।
रसो वै सः।
रसꣳ ह्येवायं लब्ध्वाऽऽनन्दी भवति।
को ह्येवान्यात्कः प्राण्यात्।
यदेष आकाश आनन्दो न स्यात्।
एष ह्येवाऽऽनन्दयाति।
यदा ह्येवैष एतस्मिन्नदृश्येऽनात्म्येऽनिरुक्तेऽनिलयनेऽभयं प्रतिष्ठां विन्दते।
अथ सोऽभयं गतो भवति।
यदा ह्येवैष एतस्मिन्नुदरमन्तरं कुरुते।
अथ तस्य भयं भवति।
तत्त्वेव भयं विदुषोऽमन्वानस्य।
तदप्येष श्लोको भवति॥ ७॥ ॥ ७॥

[[8-8-1]]
भीषाऽस्माद्वातः पवते।
भीषोदेति सूर्यः।
भीषाऽस्मादग्निश्चेन्द्रश्च।
मृत्युर्धावति पञ्चम इति।
सैषाऽऽनन्दस्य मीमाꣳसा भवति।
युवा स्यात्साधुयुवाऽध्यायकः।
आशिष्ठो दृढिष्ठो बलिष्ठः।
तस्येयं पृथिवी सर्वा वित्तस्य पूर्णा स्यात्।
स एको मानुष आनन्दः।
ते ये शतं मानुषा आनन्दाः॥
स एको मनुष्यगन्धर्वाणामानन्दः।
श्रोत्रियस्य चाकामहतस्य।
ते ये शतं मनुष्यगन्धर्वाणामानन्दाः।
स एको देवगन्धर्वाणामानन्दः।
श्रोत्रियस्य चाकामहतस्य।
ते ये शतं देवगन्धर्वाणामानन्दाः।
स एकः पितृणां चिरलोकलोकानामानन्दः।
श्रोत्रियस्य चाकामहतस्य।
ते ये शतं पितृणां चिरलोकलोकानामानन्दाः।
स एक आजानजानां देवानामानन्दः॥
श्रोत्रियस्य चाकामहतस्य।
ते ये शतमाजानजानां देवानामानन्दाः।
स एकः कर्मदेवानां देवानामानन्दः।
ये कर्मणा देवानपियन्ति।
श्रोत्रियस्य चाकामहतस्य।
ते ये शतं कर्मदेवानां देवानामानन्दाः।
स एको देवानामानन्दः।
श्रोत्रियस्य चाकामहतस्य।

ते ये शतं देवानामानन्दाः।
स एक इन्द्रस्याऽऽनन्दः॥
श्रोत्रियस्य चाकामहतस्य।
ते ये शतमिन्द्रस्याऽऽनन्दाः।
स एको बृहस्पतेरानन्दः।
श्रोत्रियस्य चाकामहतस्य।
ते ये शतं बृहस्पतेरानन्दाः।
स एकः प्रजापतेरानन्दः।
श्रोत्रियस्य चाकामहतस्य।
ते ये शतं प्रजापतेरानन्दाः।
स एको ब्रह्मण आनन्दः।
श्रोत्रियस्य चाकामहतस्य॥
स यश्चायं पुरुषे।
यश्चासावादित्ये।
स एकः।
स य एवंवित्।
अस्माल्लोकात्प्रेत्य।
एतमन्नमयमात्मानमुपसंक्रामति।
एतं प्राणमयमात्मानमुपसंक्रामति।
एतं मनोमयमात्मानमुपसंक्रामति।
एतं विज्ञानमयमात्मानमुपसंक्रामति।
एतमानन्दमयमात्मानमुपसंक्रामति।
तदप्येष श्लोको भवति॥ ८॥ ॥ ८॥

[[8-9-1]]
यतो वाचो निवर्तन्ते।
अप्राप्य मनसा सह।
आनन्दं ब्रह्मणो विद्वान्।
न बिभेति कुतश्चनेति।
एतꣳ ह वाव न तपति।

किमहꣳ साधु नाकरवम्।
किमहं पापमकरवमिति।
स य एवं विद्वानेते आत्मानꣴ स्पृणुते।
उभे ह्येवैष एते आत्मानꣴ स्पृणुते।
य एवं वेद।
इत्युपनिषत्॥ ९॥ ॥ ९॥

ब्रह्मविदिदमयमिदमेकविꣳशतिरन्नादन्नरसमयात्प्राणो व्यानोऽपान आकाशः पृथिवी पुच्छꣳ षड्विꣳशतिः प्राणं यजुर्ऋक्सामादेशोऽथर्वाङ्गिरसः पुच्छं द्वाविꣳशतिर्यतश्श्रद्धर्तꣳ सत्यं योगो महोऽष्टादश विज्ञानं प्रियं मोदः प्रमोद आनन्दो ब्रह्म पुच्छं द्वाविꣳशतिरसन्नेवाष्टाविꣳशतिरसथ्षोडश भीषाऽस्मान्मानुषो मनुष्यगन्धर्वाणां देवगन्धर्वाणा पितृणां चिरलोकलोआनामाजानजानां कर्मदेवानां ये कर्मणा देवानामिन्द्रस्य बृहस्पतेः प्रजापतेर्ब्रह्मणस्स यश्च संक्रामत्येकपञ्चाशद्युतः कुतश्च नैकादश नव॥ ९॥

ब्रह्मविन्नव॥ ९॥

[[8-0-0]]
सह नाववतु।
सह नौ भुनक्तु।
सह वीर्यं करवावहै।
तेजस्वि नावधीतमस्तु मा विद्विषावहै।
ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः॥